

ת"פ 63123/05/18 - מדינת ישראל נגד דורון טל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 63123-05-18 מדינת ישראל נ' טל
בפני כבוד השופט דוד שאול גבאי ריכטר

בעניין: מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד רינת בן יעקב, פמ"י (פלילי) המאשימה
נגד
דורון טל
ע"י ב"כ עו"ד מיכאל עירוני הנאשם

הכרעת דין

מכוח סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, אני מודיע כי מצאתי לזכות את הנאשם מהמיוחס לו.

עניינו של תיק זה הוא שאלת אחריותו הפלילית של הנאשם למותו של המנוח עאטף זיר (להלן - **המנוח**) שעה שעבד עבור הנאשם, ששימש כקבלן בעת ביצוע עבודות בדירה בירושלים.

כתב האישום המתוקן

נגד הנאשם הוגש כתב אישום (שתוקן בהמשך על דרך של הוספת עד), המייחס לו עבירה של גרימת מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - **החוק**).

מעובדות כתב האישום עולה, כי במועדים הרלבנטיים, עבד הנאשם כקבלן בניה ושיפוצים שאינו רשום במרשם הקבלנים, והעסיק במסגרת תפקידו את המנוח במשך כשמונה שנים טרם האירוע שבו נהרג המנוח. המנוח היה תושב האיזור, שעבד בישראל באשרת עבודה.

בתקופה הרלבנטית עבד הנאשם כעוסק מורשה בשיפוץ כללי של דירה בקומה החמישית בשכונה בירושלים. עבודות הבניה והשיפוץ באתר הבניה כללו בין היתר התקנת חימום תת-רצפתי, עקירת הריצוף, וכן עבודות חשמל שונות.

בתקופה הרלבנטית שימש הנאשם כמנהל העבודה באתר הבניה, כמשמעות מונח זה בתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), התשמ"ח - 1988 (להלן - **תקנות הבטיחות**), וזאת על אף שלא הוכשר או הוסמך לכך כדין, לפי

הקבוע בסעיף 3 לתקנות אלה, ועל אף שהמקום לא הוכרז כאתר בנייה כדין.

ביום 3.4.2016 (להלן - **יום התאונה**), עסקו הנאשם, המנוח ופועל נוסף בשם עדנאן עסאכרה (להלן - **עדנאן**), בעבודות שיפוצים באתר הבניה.

טרם יום התאונה, חתך הנאשם בעצמו או באמצעות אחרים, את מעקה המרפסת באתר הבניה, וזאת על-מנת להתקין כננת חשמלית שתאפשר שינוע פסולת בניה מהאתר למתקן לאחסון פסולת שמוקם בקומת הקרקע.

ביום התאונה, הורה הנאשם למנוח ולעובד נוסף לפרק את הכננת, וזאת מבלי שיספק עבורם רתמת בטיחות וקססה, ומבלי שווידא כי עברו הדרכה בדבר בטיחות בגובה. באותו יום עלה המנוח על משטח העבודה מבלי שעטה על גופו רתמת בטיחות, או חבש קסדה, ומבלי שעבר הדרכה בדבר בטיחות בגובה. המנוח החל לפרק את עמודי התמיכה של הכננת (להלן - **ג'קים**), כתוצאה מכך נפלה מכונת ההרמה קדימה. המנוח, אשר לא היה מחובר ברתמת בטיחות, נאחז בכננת ונפל בעקבותיה מהקומה החמישית, גובה של כעשרה מטרים, אל תוך מיכל פינוי הפסולת שמוקם ברחוב שמתחת לבניין. כתוצאה מהנפילה, נחבל המנוח אנושות בראשו, ומותו נקבע במקום התאונה.

נטען בכתב האישום, כי במעשים המתוארים, גרם הנאשם למותו של המנוח, והתרשל בדרכים הבאות:

- א. לא סיפק למנוח רתמת בטיחות, קסדה, או אמצעי בטיחות אחרים, שמטרתם מניעת נפילת אדם ממשטח עבודה בגובה;
- ב. לא התקין דרכי גישה בטוחות במקומות בהם עבד המנוח, ולא גידר לבטח את פתח המרפסת ששימש להעלאה או להורדה של חומרים באמצעות מכונת ההרמה, לאחר שניסר את מעקה המרפסת;
- ג. לא דאג להתקנה ראויה של הכננת, באופן שימנע את התמוטטותה, או ימנע נפילת אדם או חפץ ממנה, ובאופן המבטיח עבודה בטוחה מעל למשטח;
- ד. לא התריע בפני המנוח על הסכנות הנשקפות מהעבודה על משטח העבודה, ולא דאג לכך שהמנוח יעבור הדרכה והכשרה בדבר עבודה בגובה, וכן הדרכה והכשרה על אודות הסיכונים הנשקפים להם באתר הבניה, בניגוד למתחייב ממנו.

תשובת הנאשם לאישום

סניגורו של הנאשם טוען, כי הנאשם אינו אחראי בפלילים למותו של המנוח, וזאת מן הטעמים הבאים:

- א. טיב העבודות שבוצעו לא חייב מינוי מנהל עבודה או שימוש באמצעי בטיחות כמפורט בכתב האישום, ולכן הנאשם לא חרג מן ההנחיות הרלבנטיות לטיב העבודות;
- ב. הנאשם לא דרש מהמנוח לפרק את הכננת, בוודאי לא לבדו. יתרה מכך, המנוח הוא שיזם את פירוק הכננת

ועשה כן לבדו, בניגוד להוראותיו של הנאשם, ולכן הוא האחראי בלעדית לאירועים שהובילו למותו שלו;

ג. הנאשם כלל לא נכח במקום בעת הפירוק הבלתי מורשה שביצע המנוח, והגיע למקום לאחר שהוזעק אליו מיד לאחר התאונה.

מהלך הדין

במסגרת הדין שלפניי התקיימו שני דיונים שבהם נשמעו העדים והוצגו הראיות (בין היתר על בסיס תיק מוצגים מוסכם), ודין נוסף הוקדש לסיכומים בעל-פה. הצדדים הגישו פסיקה מטעמם והסניגור אף השלים סיכומים בכתב.

דין והכרעה

תחילת דיונונו בבסיס המשפטי הרלבנטי, כמתואר באופן תמציתי ע"י כב' השופט קדמי בספרו:

1. א. כמתחייב מן האמור בפרק זה, ה'התרשלות' - קרי: רכיב ה'מעשה' שביסוד העובדתי של עבירת גרימת המוות ברשלנות לפי סעיף 304 - מבטאת הפרת 'חובת זהירות', במעשה או במחדל, הקבועה בדין הפלילי או הלבר-פלילי; ובפועל - המדובר ב'התרשלות' כמשמעותה לעניין עוולת הרשלנות הקבועה בסעיפים 35 ו-36 של פקודת הנזיקין.

ב. העבירה לפי סעיף 304 היא עבירה תוצאתית, ולצד הוכחת ה'התרשלות', מתחייבת הוכחת התוצאה והקשר הסיבתי, העובדתי והמשפטי, בין ההתרשלות לבין גרם המוות.

ההתרשלות והתוצאה הקטלנית הם שני הרכיבים המרכזיים המרכיבים את היסוד העובדתי בעבירה לפי סעיף 304.

ג. לצד הוכחת היסוד העובדתי כאמור, יש להוכיח את העמידה בדרישת היסוד הנפשי הקבועה בסעיף 21 לחוק. אי-מודעות כלפי 'טיב' המעשה/המחדל וכלפי 'אפשרת הגרימה' לתוצאה הקטלנית, במקום שאדם מן הישוב 'יכול היה' ['וצריך' היה], בנסיבות העניין, להיות מודע כלפי כל אחד מהם.

ד. והכל בכפוף לשני סייגים הקבועים בסעיף 21(א) לאחריות מכוח סעיף זה והם:

1) היה הנאשם מודע לאחד מה'פרטים' האמורים, חייבת להתקיים כלפי 'פרט' אחר, לפחות 'רשלנות'. לשון אחר: אם לא התקיימה כלפי 'פרט' אחר רשלנות לפחות - כלומר: אי-מודעות במקום שאדם מן הישוב היה יכול וצריך להיות מודע - אין מקום להרשעה בעבירה לפי סעיף 304.

2) היתה אפשרות גרימת התוצאה הקטלנית בגדר ה'סיכון הסביר' - קרי: סיכון שאדם סביר נוטלו גם אם הוא מודע לקיומו - אין מקום להרשעה בעבירה לפי סעיף 304.

2. היקף פרישתה של העבירה של גרימת מוות ברשלנות כהיקף פרישתה של 'חובת הזהירות', הפלילית והלבר-פלילית והיא נשקפת בכל תחום מתחומי חייה של החברה האנושית: החל מ'התרשלות' בנהיגה ברכב, עבור דרך 'התרשלות' בפעילות האנושית לגווניה וכלה ב'התרשלות' בהחזקתם של 'חפצים מסוכנים' " [יעקב קדמי, על הדין בפלילים חוק העונשין, חלק שלישי, הוצ' דיונון (תשס"ו-2006), ע"ע 1231-1232].

הוכחת קיומה של רשלנות מבוססת על הוכחת קיומם של שלושה יסודות: קיומה של חובת זהירות (מושגית וקונקרטית); הפרת חובת הזהירות, וקיומו של קשר סיבתי בין הפרת חובת הזהירות לבין הנזק לנפגע.

חובת הזהירות

אשר לחובת הזהירות המושגית, אין מחלוקת כי הנאשם, שהוא קבלן במקצועו ועוסק בתחום כ-20 שנה (ת/ש' 9; פרו' עמ' 50, ש' 16-18), העסיק את המנוח כעובדו במשך כ-7 שנים (פרו' עמ' 50, ש' 20; ת/ש' 83-100, נתון זה שונה מזה שבכתב האישום). ברמה הנורמטיבית, אחריות מעסיקים לבטיחות עובדיהם נקבעה בפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1960 (להלן - **הפקודה**). ראו בהקשר זה את דברי כב' השופט אלכס קיסרי בע"פ (חיפה) 10710-01-11 **חאזן** נ' **מ"י** (מיום 17.7.2011) (להלן - **עניין חאזן**) בעמוד 38 לפסק הדין. מכאן, שהנאשם חב בחובת זהירות מושגית כלפי בטיחות המנוח אגב עבודתו של האחרון, וזאת מתוקף יחסי עובד-מעביד.

אשר לחובת הזהירות הקונקרטית בנסיבות העניין, עולות שאלות הטעונות הכרעה.

ראשית, אין מחלוקת, כי הנאשם עבד כקבלן שיפוצים במסגרת עבודות חשמל וריצוף, והוזמן לבצע את העבודה ע"י בעל הדירה, מר מיכאל ג'ולס סלמנוביץ' (להלן - **מיכאל**). ראו בהקשר זה: ת/ש' 6, ש' 1-7; פרו' עמ' 52, ש' 16-19.

שנית, אין גם מחלוקת, שעל-פי עדותו של מיכאל, הוא נוהג לרכוש דירות לשפצן ולמכור אותן כאמצעי השקעה והשאת רווחים על כספים שלו ושל הוריו, כשאת השיפוצים הוא מבצע באמצעות קבלני משנה, כל אחד בתחום עיסוקו. כך, במקרה הקונקרטי, הזמין את הנאשם לבצע עבודות כקבלן משנה בתחום החשמל והריצוף בעוד הועסקו ע"י מיכאל אנשי מקצוע אחרים בתחומים שונים (פרו' עמ' 49, ש' 6-16; עמ' 50, ש' 11), כשבפועל לא היה לו דין ודברים עם פועליו של הנאשם (שם, ש' 6).

נקודות אלו מעוררות קושי בשאלת האחריות לבטיחות העובד בהתחשב בהוראות החוק, כפי שיפורט להלן.

תקנות הבטיחות קובעות, כי במהלך עבודת בניה חובה על מבצע הבניה למנות מנהל עבודה שיפקח ישירות ובאופן מתמיד על ביצועה (תקנה 2). תקנה 6 קובעת את גבולות האחריות שבין "קבלן ראשי" ל"קבלני משנה":

6. (א) הטיל המזמין את ביצוע הבניה על קבלן ראשי, יראוהו כמבצע הבניה לעניין תקנות אלה והחובות המוטלות בתקנות אלה על מבצע הבניה מוטלות עליו;

(ב) מעסיק קבלן ראשי בביצוע פעולות בניה קבלני משנה, יראו את הקבלן הראשי כמבצע הבניה, כאמור בתקנת משנה (א).

(ג) הטיל המזמין את ביצוע פעולת הבניה על יותר מקבלן ראשי אחד, יראו את המזמין כמבצע הבניה לעניין תקנות אלה והחובות המוטלות על מבצע הבניה מוטלות עליו.

(ד) הוראות תקנת משנה (ג) לא תחול אם קיבל אחד הקבלנים הראשיים על עצמו את האחריות הכוללת לביצוע הוראות תקנות אלה, אישר זאת בכתב ושלח הודעה על המינוי, כאמור בתקנה 2, למפקח העבודה האזורי שבאזור מתבצעת העבודה".

בסעיף 1, סעיף ההגדרות לתקנות הבטיחות נקבע, כי "מבצע בניה" הוא "קבלן ראשי, או מזמין, המבצע את העבודה כולה או חלקה באמצעות עובדים שלו או באמצעות קבלנים העובדים עבורו", וכי "מזמין" הוא "בעל הנכס או מי שבעל הנכס יפה את כוחו להתקשר עם קבלנים לביצוע עבודות בניה או בניה הנדסית, כולה או חלקה".

יוצא, אפוא, כי מיכאל, שנוהג לרכוש דירות ולשפצן ולמכרן למען עשיית רווח, עושה זאת דרך קבע, תוך שימוש בקבלני משנה לביצוע פעולות מוגדרות, איש איש בתחומו. זאת, על דרך הכלל, וזאת גם במקרה הקונקרטי שלפניי. מכאן, שטוען הנאשם בצדק, כי ככל שקיימת אחריות לבטיחות העובדים בנסיבות אלו, היא אמורה לחול על "מבצע הבניה", ובנסיבות העניין, על מיכאל, שעל פי סעיף 6(ג) לתקנות הבטיחות, הטיל את ביצוע פעולות הבניה על יותר מקבלן ראשי אחד. הדברים מקבלים חיזוק הן מעדותו והן מחוות דעתו של מומחה ההגנה, ד"ר אלעזר איל-ביקלס (להלן - **המומחה**) (עמ' 6-9 לחוות הדעת).

יצוין, כי למיטב ידיעתי, מיכאל לא נחקר כלל באזהרה כאחראי אפשרי למותו של המנוח, והוא מסר עדות "פתוחה" בחקירה זו, ואף העיד כעד הגנה.

לא רק זאת, אלא שהן במהלך החקירה המשטרתית והן לפני התברר, כי קיימת הוראה מטעם מפקחת העבודה הראשית במשרד העבודה והרווחה מיום 11.2.2014, שעניינה "עבודות בהן אין חובת דרישה למינוי מנהל עבודה בעבודות בניה" (להלן - **הוראת המפע"ר**), כאשר מצוין שם מפורשות, ש"עבודות שיפוץ - תיקונו או קיומו של מבנה קיים, לרבות עבודות להתקנת מערכות למים, לביוב וניקוז, לחשמל, להסקה, לתקשורת, למיזוג אוויר, תיקון גגות, חידושם של מילוי המשקים, או של הקישוט, וניקוי חיצוני של המבנה; שיפוץ חיצוני של מעטפת מבנה, שגובהו אינו עולה על 3 מטרים מהקרקע..." **אין דורשות מינוי מנהל עבודה.**

הנאשם הוא שהמציא את המסמך לחוקר המשטרה, ובחקירתו "עומת" עם תוכן המסמך וצוין:

"במסמך מדובר בשיפוץ חיצוני שמעל גובה 3 מטרים צריך מנהל עבודה. אבל אנחנו לא עבדנו שיפוץ חיצוני אלא בתוך הדירה" (ת/3, ש' 18-19).

הן ב"כ המאשימה בסיכומיה (פרו' עמ' 60) והן מומחה הגנה (פרו' עמ' 42, ש' 8-10) הסכימו, כי הוראת המפע"ר "בעייתית" מבחינה הפטור שהיא מאפשרת ממינוי של מנהל עבודה, ומכאן לכאורה, נוצר מצב של היעדר אחריות על הבטיחות במקרה הנתון. יחד עם זאת, שניהם הסכימו כי מדובר למעשה בהוראת דין תקפה, שתחולתה אף הוארכה עד שנה זו (שם, ש' 18-19).

מעבר לכך, הפנתה ב"כ המאשימה לקושי הנורמטיבי ואף המציאותי, להטיל על בעל נכס אחריות לבטיחותם של עמוד 5

עובדים בתוך הנכס בהקשר של עבודות בניה, כאשר אין לו את הידע או ההכשרה המתאימים לכך, והוא אינו איש מקצוע. בהקשר זה יש להפנות לדברי הסיכום של כב' השופט רון שפירא (כתוארו אז) **בעניין חאזן**, בעמוד 36, שם נקבע, כי קיים הבדל משמעותי בין הטלת אחריות אזרחית/נזיקית לבין הטלת אחריות פלילי בעבירת רשלנות. בנסיבות אותו מקרה, שבו הוגש ערעור על הרשעת בעל מקרקעין לאחר שנמצא אחראי למות קבלן במקום, החליט בית המשפט, בדעת רוב לזכות את בעל המקרקעין, וקבע כך:

"בבחינת התנהגותו של המערער, ניתן לראות כי למעשיו לא לוותה אשמה מוסרית המחייבת הטלת אחריות פלילית עליו. המערער הינו רופא במקצועו שאין לו הכשרה מיוחדת בבנייה, לא היה מודע לחובתו לפעול או לסכנה הגלומה באי מינוי של מנהל בטיחות או בקיומו של הפתח בגג המבנה... 'יש לשמור על המימד האנושי בהחלת הנורמה הפלילית, כפי שהיא מסתברת ביחס לאדם ממוצע שומר חוק, להבדיל מיחיד-סגולה...".

נדמה כי הדברים מדברים בעד עצמם, ואולם יש לשאול לנוכח הידוע לנו מהראיות בתיק זה, האם מיכאל, בהיותו אדם הנוהג לרכוש דירות, לשפצן ולמכרן, בהיקף ניכר, אינו אדם שאמור לדעת (בניגוד למערער **בעניין חאזן**), את החובות המוטלות עליו בהקשר לשמירה על בטיחות בעבודות בניה? בהקשר זה, למאשימה פתרונים.

כך או אחרת, גם בהיעדר חובה למינוי של מנהל עבודה בנסיבות המקרה, יש לקבוע כי לנאשם, כמעסיקו של המנוח במסגרת עבודות בניה, קיימת חובת זהירות קונקרטית לשמור על בטיחותו. נדמה, כי הנאשם עצמו אינו כופר בכך, ואף תיאר, הן בחקירותיו הן בעדותו לפניי, כיצד פעל לקיים תנאים בטיחותיים לעובדיו. כך סיפר, כי הן המנוח והן עדנאן הם "העובדים שלי.. ועבדו מולי.. אני הייתי המנהל הישיר שלו" (פרו' עמ' 52, ש' 22,32; ת/2, ש' 100). כן סיפר, כי תדרך בעל-פה את העובדים לגבי משימות העבודה והנחיות בטיחות (ת/2, ש' 98) כפי שהוא עושה בכל יום עבודה (ת/2, ש' 132-133) וכן ציין כי במקום קסדות בטיחות (ת/3, ש' 63).

האם הופרה חובת הזהירות?

משקבעתי קיומה של חובת זהירות מושגית וקונקרטית, יש לבחון האם זו הופרה.

מוקד המחלוקת בעניין זה מצוי בשאלה, האם מדובר ב"עבודה בגובה" אם לאו. אם ימצא כי מדובר ב"עבודה בגובה", יהיה צורך לבחון אם עמד הנאשם בדרישות הבטיחות הנוגעות לסוג זה של עבודה, אם לאו. אם ימצא כי אין מדובר ב"עבודה בגובה", גם אז אצטרך לקבוע האם עמד הנאשם בדרישות הבטיחות.

טוענת המאשימה, כי העבודות שבוצעו בדירה הן "עבודה בגובה". עבודה מסוג זה מוגדרת בתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה), תשס"ז-2007 (להלן - **תקנות הגובה**) בסעיף 1 (הגדרות):

"עבודה בגובה" - כל עבודה, לרבות גישה למקום עבודה, שבשלה עלול עובד ליפול לעומק העולה על 2 מטרים, ולרבות עבודה כאמור -

(1) המתבצעת מעל משטח עבודה בלא גידור או מעקה תקני;

(2) המצריכה הטיית גוף האדם ביותר מ-45 מעלות מעבר לגדר או למעקה של משטח העבודה או מדרכת המעבר, לפי העניין;

(3) המתבצעת מתוך בימה מתרוממת ניידת, סל להרמת אדם או פיגום ממוכן".

ב"כ המאשימה טענה בסיכומיה, כי עצם העובדה שהנאשם ועובדיו עבדו בקומה חמישית, בסביבת מעקה, באופן שהתעסקו גם בטעינה ובפריקה של חומרים לדירה וממנה, מעוררת את סכנת הנפילה מגובה של יותר משני מטר (במקורו, כ-15 מטרים). זאת ועוד, נאמר כי טעינת החומרים ופריקתם הצריכה הטיית הגוף ביותר מ-45 מעלות מעבר לגדר או למעקה של משטח העבודה, ולכן הוראות תקנות הגובה רלבנטיות בענייננו.

הסניגור והמומחה מטעמו דוחים את טענותיה של המאשימה מהטעמים הבאים:

- א. הנאשם ועובדיו עבדו **בתוך** הדירה בקומה החמישית, בעבודות חשמל וריצוף;
- ב. על אף שאין מדובר בעבודה בגובה, בוצע גידור תקני של משטח העבודה במעקה תקני;
- ג. לא היה צורך בהטיית הגוף מעבר ל-45 מעלות מעבר למעקה בעת הפעלת הכננת;
- ד. לא התבצעה עבודה מתוך בימה מתרוממת ניידת, סל להרמת אדם או פיגום ממוכן.

האם מדובר בעבודה בגובה?

לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ואת הראיות מטעמם, נחה דעתי כי העבודה שבוצעה, לא הייתה "עבודה בגובה" כמשמעותה בתקנות הגובה. זאת בשל הטעמים הבאים:

- א. מהודעת מיכאל במשטרה עולה, כי **כלל עבודתו של הנאשם ועובדיו הייתה עבודת פנים בתוך הדירה**, וה"מנוף" (הכוונה לכננת) שהוקם לטובת העלאת והורדת של חומרים, היה "מנוף פנימי" (ת/6, ש' 18-35);
- ב. בהודעת הנאשם נאמרו דברים ברורים: "אנחנו לא עבדנו שיפוץ חיצוני, **אלא בתוך הדירה**" (ת/3, ש' 18-19); "זה לא קיר, אלא מרפסת, והמעקה במקום אותו חתכנו..." (שם, ש' 37); בתשובה לשאלה למה לא הייתה רתמה השיב: "כי רתמה זה אתה שם אותה כאשר אתה מטפס ועולה לגובה, אם אתה עובד על קרקע לא צריך רתמה... אם היה צריך לעבוד על קיר בגובה 3 מטר אז אתה לוקח רתמה ומאבטח את עצמך במקום יותר גבוה אז במידה והסולם יפול, אז הרתמה תופסת אותך שלא תיפול למטה" (שם, ש' 39-47); כשנשאל הנאשם אם נדרש לרתמה בעת הרכבת הכננת ובפירוקה השיב בשלילה (שם, ש' 52-53);
- ג. בעדותו לפני סיפר העובד עדנאן, כי כל עבודתם בדירה הייתה **בתוך** הדירה "ולא צריך ציוד בטיחות" (פרו' עמ' 23, ש' 15). בהמשך אף תיאר כיצד חתכו את המעקה שבמרפסת "שהיה טעבאן, עשינו מעקות מצד לצד. אנחנו בפנים, זה רק כדי להיזהר המעקה. המעקה נועד למנוע נפילה" (שם, ש' 12-13).

אם תתקבל טענת המאשימה, הרי **שכל** עבודה בדירה, שיש בה מרפסת, והמרפסת היא בגובה שמעל שני מטרים מעל פני הקרקע, תיחשב ל"עבודה בגובה". טענה זו אבסורדית ובלתי ישימה. כפי שטען בצדק הנאשם, לו עבד בדירה שבה היה על העובד לטפס על סולם מעבר ל-2 מטרים, כי אז היה צורך לרתום אותו לשמירה על בטיחותו, שכן מדובר ב"עבודה בגובה". לעומת זאת, עבודה שרובה ככולה מתבצעת על הקרקע, דהיינו, על רצפת הדירה, ללא צורך לטפס לגובה של מעבר ל-2 מטרים, אינה יכולה להיחשב ל"עבודה בגובה".

מעבר לכך, לא הוכח לפניי במידה הנדרשת בפלילים, וכן לא נסתרה עדות מומחה ההגנה, עליה הוא נחקר בחקירה נגדית, כי בעת טעינה ופריקה של הסל המחובר לכננת, נדרשת הטיית הגוף מעבר למעקה מעבר ל-45 מעלות. שרון מזרחי (להלן - **שרון**), מפקח מטעם משרד העבודה שערך את הבדיקה במקרה זה והוגשה חוות דו"ח הבירור שערך (ת/8), טען, כי הפעלת הכננת דורשת הטיית גוף מעבר ל-45 מעלות מעבר למעקה (פרו' עמ' 32, ש' 20-24). ואולם דבריו אלו נסתרו ע"י הנאשם והמומחה מטעמו, ואני מעדיפם על פני עדותו, בין היתר משום שאין מחלוקת כי שרון כלל לא היה פיזית בדירה (על כך בהמשך), ולכן אין ביכולתו לסתור את דברי הנאשם ביחס לתנאי השטח בדירה.

זאת ועוד. ניסיונה של ב"כ המאשימה להצביע על כך שהודאת הנאשם בכך שעשה שימוש ברתמה בעת חיתוך מעקה המרפסת, מהווה חיזוק לטענתה, שמדובר ב"עבודה בגובה" (פרו' עמ' 64, ש' 21-27) אין לה על מה לסמוך. דווקא האבחנה שעשה הנאשם בין תפעול הכננת, שהותקנה בתוך הבית ולא הצריכה אמצעי בטיחות כרתמה, לבין פעולת חיתוך המעקה שהצריכה רתמה, מחזקת את המסקנה, כי העבודה לא הייתה "עבודה בגובה". וכך נאמר בעדותו של הנאשם לפניי:

"ש. ואיך העבירו את הצידוד מתוך הכננת?

ת. זה שלט, זו כננת, לא יוצאים ב-45 מעלות. זה סל. מי שעובד בד"כ נמצא באיזור הזה באיזור המעקה הצדדי, כאשר הסל עולה למעלה עם הכננת. בכננת עצמה יש ידית שמושכים את הסל פנימה ולוחצים את השלט ומורידים את הסל בתוך הבית.

ש. יש עבודה בסמוך למעקה.

ת. כמובן.

ש. הכננת עצמה היא מכילה את הדברים. אמרת שהיא עומדת 30 ס"מ בחוץ

ת. זה ככה, קצת יותר מהיד שלי. מדגים.

ש. העברתם כל מיני דברים, זבל וחומרים.

ת. כן.

ש. כשיצרתם את המעקה המאולתר הזה חתכתם חתיכה ממנו.

ת. אני חתכתי.

ש. איך עשית את זה?

ת. הייתי קשור, עמדתי בקצה משהו מאחורי אבטח אותי, חתכתי ושמנו את הקרש.

ש. כשהרכבתם את הכננת איך האנשים עמדו?

ת. מכניסים את הכננת בתוך הבית, מתקינים את הכל, כשגומרים להתקין שניים עומדים מכל צד ומביאים למצב הזה כשהמעקה מוכן.

ש. איך ידעו לעשות זאת?

ת. אני קיבלתי הדרכה ואני הייתי המתקין הראשי.

ש. הייתם קשורים כשהרכבתם את זה?

ת. היינו בתוך הדירה, לא היינו צריכים להיות קשורים. הגשר יוצא 30 ס"מ כשהוא בתוך הדירה הוא לא בחוץ מחברים הכל, שניים מחזיקים מימין שניים משמאל ואז מרכיבים כשהמעקה מחוזק, ואז מקבעים את עמודי התמיכה לרצפה ולתקרה" (פרו' עמ' 53, ש' 24-3, ההדגשות הוספו).

פועל יוצא מהדברים הוא, שהנאשם הוכיח ידע בכללי הבטיחות הרלבנטיים לסוגי העבודה השונים. כש"עבד בגובה" נרתם ואבטח עצמו כנדרש. כשביצע עבודה שאינה "עבודה בגובה" תדרך את עובדיו בהתאם.

האם קיים הנאשם את הוראות הבטיחות גם ביחס לעבודה שאינה "עבודה בגובה"?

משקבעתי כי אין מדובר ב"עבודה בגובה", יש לבחון האם, כטענת המאשימה, הפר הנאשם את חובותיו לשמור על בטיחות עובדיו. בהקשר זה העלתה ב"כ המאשימה מספר טענות הנוגעות לאי-גידור תקני; לאי-התקנת הכננת ותפעולה באופן ראוי ובהתאם לתקנות, ולהיעדר תדריך העובדים בדבר הסכנות שבאתר העבודה.

היעדר גידור תקני - בעניין זה נסמכת המאשימה על הוראת סעיף 50 לפקודה, שעניינה "הגנה מפני נפילה":

"היה אדם צריך לעבוד במקום שממנו הוא עלול ליפול יותר משני מטרים, ואין המקום מאפשר אחיזת רגל בטוחה, ולפי הצורך - אחיזת יד בטוחה, יותקנו - ככל שהדבר מעשי במידה סבירה - אמצעים לבטיחותו ע"י גידור או באופן אחר".

בנוסף הופנית לדו"ח הבירור שנערך ע"י שרון, שם צוין בפרק 10 (לקחים ומסקנות) בסעיף 5: "אי גידור לבטח של פתח בקיר/מעקה המרפסת המשמש להעלאה או הורדה של טובין או חומרים באמצעות מכונת הרמה, בניגוד לדרישות החוק פקודת הבטיחות בעבודה (נוסח חדש), תש"ל-1970 סעיף 50 (הגנה מפני נפילה)".

בעדותו לפניי אמר שרון, כי הגיע למסקנה שלא היה "גידור לבטח" משום ש"כשאני הגעתי לזירה מכונת ההרמה, הכננת כבר לא הייתה במרפסת, כי היא נפלה למטה. באיזור שהיא הותקנה לא היה גידור" (פרו' עמ' 32, ש' 4-5). אלא

שבהמשך עדותו **התברר כי כלל לא היה בדירה עצמה**, וזאת במענה ישיר לשאלתי: "לשאלת ביהמ"ש אני אמר שלא ביקרתי בדירה עצמה..." (פרו' עמ' 36, ש' 1). הסיבה ששרון לא הגיע לדירה בזמן אמת הייתה חוסר בכוח אדם (שם, ש' 17-18), וכן כשכבר הגיע "עליתי, לא היה אף אחד קומה 5" (פרו' עמ' 37, ש' 8-9).

לשיטתו של שרון, "גידור לבטח" בנסיבות העניין משמעו קיומו של "לוח רגל", "אזן תיכון" ו"אזן יד" (פרו' עמ' 32, ש' 7). משמעות הדבר היא, קיומם של לוחות לכל גובה המעקה, מאיזור הרגל, דרך מרכז הגדר וכלה במסעד המעקה (מקום עליו ניתן להניח יד). מעדותו של שרון עולה, כי אין מחלוקת בדבר קיומו של "אזן יד" על חלק המעקה שנחתך (שם, ש' 16), ואולם לדבריו, היה חסר "אזן תיכון", דהיינו, לוח אופקי במרכז גובה המעקה, ומכאן מסקנתו, כי הגידור לא היה תקני (שם).

בהקשר זה ציין הנאשם בעדותו לפניי, כי הוא היה מודע לדרישה להוסיף "אזן תיכון" ו"לוח רגל", אך לא עשה כן משתי סיבות: האחת, כי המעקה היה מעל לגובה התקני (1.5 מ' במקום 0.9 מ'), והשניה, כי היה "קופינג" (חלק מוגבה, מעין מעקה אבן נמוך) בתחתית המעקה, שייתר את הצורך ב"לוח רגל" (פרו' עמ' 55, ש' 1-3). לדברי הנאשם, בשל תנאי המקום, לא הייתה סכנה של גישה מסוכנת למעקה, בשל מיקום הכננת וצמידותה לקצה המרפסת והמעקה (שם, ש' 5-6).

עדותו זו חוזקה בחוות דעתו של המומחה (עמ' 10 לנ/1 ופרו' עמ' 43-46), ולא הובאו עדים מטעם המאשימה שיכלו לסתור זאת.

בנוסף, אין מחלוקת, כי מהנדס הבניין דן שפר, הוזמן ע"י הנאשם, **ביוזמת הנאשם**, לבדוק אם תוכל המרפסת לעמוד בעומסים שהתכוון מיכאל להעמיס עליה בדמות חלונות ויטרינה. אגב הגעתו לדירה בדק גם את המעקה ואת מנוף ההרמה שהיו מותקנים במרפסת. המהנדס שפר מצא, כי "המעקה היה מחוזק עם קורת עץ 10/5 לרוחב הפתח **בצורה תקינה**. וכמו כן המנוף הרמה היה מחוזק עם עמודי ברזל בין התקרה לרצפה בצורה יציבה" (מכתב מיום 4.9.2019, שצורף ל-נ/1) והאמור בו לא נסתר ע"י המאשימה, שאף לא ביקשה להביא לעדות את המהנדס שפר.

בהקשר זה אמר הנאשם:

"מה שהיה צריך זה להחליף את החלונות בחזית.. לפני זה היה עם סורג. החלונות לא קשורים אלי. ייעצתי לבעל הבית שהחלונות יש להם משקל לא קל, ולהוסיף משקל על הקטע הזה, לא יודע אם המרפסת בנויה לכך, שיביא קונסטרוקטור כדי לבדוק אם המרפסת יכולה לשאת את משקל החלונות. כשבא מהנדס, בדיוק זה היה בתחילת העבודה, הרכבנו את המנוף והמעקה, וביקשתי שיתייחס גם למעקה וגם למנוף. הסתכל ואמר כקונסטרוקטור ראה שהמנוף והמעקה תקין" (פרו' עמ' 51 ש' 32 - עמ' 52, ש' 2).

דברים אלו עלו בזמן אמת בחקירתו של הנאשם במשטרה ביום האירוע, אז מסר את פרטיו המלאים של המהנדס שפר (ת/2, ש' 114-120). למיטב ידיעתי, המהנדס שפר לא נקרא להעיד במשטרה.

אציין, כי לא הובאו ראיות, לרבות עדותו של שרון, לסתור את האמור בגרסת הנאשם והמומחה מטעמו בהקשר זה, ועל-כן אני קובע כי הגידור היה תקני ותקין. לא רק זאת, אלא שניתן ללמוד מיוזמתו זו של הנאשם, כי הוא בעל תודעה לבטיחות והוא גילה אחריות בהקשר זה, אף בעניין שלכאורה לא היה תחת אחריותו (העומס על המרפסת כתוצאה מהכוונה להתקין עליה חלונות ויטרינה).

היעדר בדיקה של הכננת ע"י בודק מוסמך הכננת - נדמה שגם על-פי שיטת ההגנה, לא קוימו דרישות הפקודה בהקשר זה (עמ' 12 לנ/1, חוות הדעת). אלא שלשיטת ההגנה, האירוע לא נגרם בעת, או עקב שימוש במתקן ההרמה, ועל-כן לא מתקיים קשר סיבתי בין היעדר קיום החובה לבדוק את הכננת ע"י בודק מוסמך, לבין האירוע התאונתי.

אני מקבל את גרסת ההגנה בהקשר זה, אך הנימוקים למסקנה זו יימסרו בהמשך הכרעת הדין.

אי-תדריך העובדים בהוראות בטיחות כנדרש - אני דוחה טענה זו של המאשימה. בת/2, הודעת הנאשם במשטרה **מיום האירוע**, הוא נשאל על כך מפורשות והשיב: "[עבר תדרכים] על-ידי, אני הדרכתי אותו, אין דף נהלי בטיחות הכל היה הסברים של בטיחות בעל-פה" (ש' 98). גם העובד עדנאן העיד במשטרה ביום האירוע, כי העובדים עברו "**שיעורים של בטיחות בבניה**" (ת/7, ש' 22-25, ש' 52-56). הנאשם לא נשאל על כך בחקירתו הנגדית, ואילו עדנאן בעדותו לפניי אישר את הדברים. לדבריו "לא נתנו לנו הדרכות, **הקבלן מנחה אותנו להיזהר, שים לב שאתה עולה על סולם**" (פרו' עמ' 22, ש' 18-19, ההדגשה הוספה). אפשר להבין מהדברים באופן פוזיטיבי, כי הנאשם נהג לתת לעובדיו הוראות ולהזהירם מפני הסכנות בעבודה.

סיכומה של נקודה זו הוא, שהגעתי לכלל מסקנה כי **לא הופרה חובת הזהירות מצדו של הנאשם**.

היעדר קיומו של קשר סיבתי

לכאורה, משהגעתי לכלל מסקנה שלא הופרה חובת הזהירות, לא היה מקום להמשיך ולבחון את מכלול הנסיבות. אלא שכעת אפרט מדוע סברתי שלא מתקיים קשר סיבתי בין התנהלותו של הנאשם באירוע, לבין מותו של המנוח.

אין מחלוקת, כי הנאשם לא נכח בדירה בעת שהמנוח נפל אל מותו. אין גם מחלוקת, כי בבוקרו של אותו יום, שוחח הנאשם עם עדנאן ועם המנוח לגבי תוכנית העבודה של אותו יום, שכללה תוכנית לפרק **בסוף יום העבודה את הכננת**. דברים אלו עולים מהודעת הנאשם מיום האירוע ת/2 (ש' 31-41) "בזמן אמת", וכן מהודעת עדנאן מאותו יום ת/7 (ש' 49).

עוד עולה מדברי השניים, כי הגם שדובר על פירוק הכננת, הנאשם לא הורה לעובדיו לפרק את הכננת בהיעדרו. הנאשם ציין בחקירתו ת/2: "לא נתתי הנחיה אמרתי להם שנצטרך בסוף היום לפרק את הכננת, **אבל לא נתתי הנחיה מפורשת בכלל לא**, אמרתי לו שהפרק [במקור] אותה במיוחד לא לבד, כנראה החליט לפרק את הכננת על דעת עצמו" (ש' 40-41). לדברי עדנאן בהודעתו ת/7: "המנהל אמר לנו להרים את המנוף אבל לא אמר לעשות את זה

עכשיו... אני הייתי שם כל היום, ולא ביקש ממני את זה בטוח" (ש' 51-49). גרסה זו חזרה על עצמה גם בעדויותיהם של הנאשם ועדנאן לפני (פרו' עמ' 50, ש' 31-32; עמ' 57, ש' 1-4; פרו' עמ' 23, ש' 15-27).

בנוסף, עולה כי המנוח נטל יוזמה בעצמו, ובניגוד להנחיות הנאשם, ובעת היעדרות הנאשם, החל המנוח לפרק את הכננת, לשחרר את הברגים שהחזיקו את הג'קים, וניסה למשוך את ה"גשר" שכבר לא היה מעוגן כראוי, וכפי שניתן להבין, נמשך עם ה"גשר" החוצה ולמטה, בשל כובד משקלו של ה"גשר" ואובדן שיווי המשקל בשל כך. הן הנאשם והן עדנאן אמרו דברים אלה בהודעותיהם במשטרה ובעדויותיהם לפני.

כך אמר הנאשם בהודעתו ת/2:

"ת. ... לא נתתי לעאטף שום הוראה לפרק את המנוף/כננת, אומנם סיימנו את העבודה עם הכננת אך לא אמרתי לאף אחד מעובדים לפרק אותה, בשיחתי עם העובד עדנאן אמר לי כי עאטף ניסה לפתוח שני ברגים ולא יודע יותר מזה...

ש. כיצד בדיוק נפל הקורבן ומאיפה בדיוק?

ת. בקומה 5 בגובה בערך 15 מטר מהקרקע, אני הבנתי מעובד שלי עדנאן כי עאטף פירק את הכננת על דעת עצמו והכננת כנראה החליקה החוצה ומשכה אותו..." (ת/2, ש' 12-20).

וכך אמר הנאשם בעדותו:

"ת. הגענו לעבודה בבוקר, אני ועדנאן ועאטף (המנוח). התוכנית הייתה שכל הדירה הייתה מרוצפת, כך שלא הבנתי את הטענה שלא הייתה גישה משטח עבודה תקין, שכן הכל היה עם ריצוף חדש יחסית. הייתי צריך לקפוץ, היינו גם בעוד אתר, באתר האחר באותו רחוב בהמשך הרחוב היה אתר עם 30-40 שקי פסולת. לפני שיצאתי אמרתי להם שבסוף היום נגמור את העבודה נפרק את המנוף כמו שאנו רגילים תמיד. זהו פחות או יותר. יצאתי מהדירה. יצאתי וחזרתי עם האוטו והורדתי את השקים שהיו על האוטו על המכולה. באותו זמן כשאני פורק את השקים על המכולה הוא עאטף מפרק את המנוף. לא ידעתי שהוא עושה את זה, הייתי למטה במכולה. אני רוצה להסביר את הנקודה. שלוש ארבע דקות אחרי שיצאתי משם, התקשרו להגיד לי שהמנוף נפל. עכשיו, התקשרו וחזרתי לשם, הזעקתי מהדרך את מגן דוד, בא מגן דוד, לקח אותו. בדרך כלל, כשאנו מפרקים את המנוף ותמיד היינו עושים וגם עדנאן יעיד על זה, כמו שהוא פירק את המנוע והסל, מכניסים בד"כ שלושה או ארבעה, כל אחד תופס, מדגים בדגם. זה בנוי מגשר, אחרי שהורדנו את הסל, בנוי מגשר ושתי תמיכות. תפוס בברגים. מפרקים את הברגים, אחרי זה את חוטי הקשירה, מורידים את הגשר, מכניסים אותו לתוך הדירה לפני כן, אין לו הרבה משקל, מפרקים את הברגים, את הגשר ומניחים בצד. עשינו זאת יחדיו שבע או שמונה פעמים בעבר בדיוק בצורה הזאת. אין אפשרות גם, אם הוא רצה, גם אם סופר מן לא יכול לפרק את הדבר הזה, לדעתי לא התכוון לפרק אותו והתכוון לחסוך זמן, לא יודע מה הסיבה, אולי מיהר אולי אשתו התקשרה אליו, כי זה קרה בד"כ, הוא רצה לזרז תהליכים. לא התכוון לפרק, הוא התכוון להוציא את העמודים ולהשאיר מצב שאנו נתפוס הגשר ונוציא. חוץ מהברגים שזה תפוס זה תפוס עם חוטי קשירה כי קשה לתפוס במשך רבע שעה למעלה, קושרים ורק עם הברגים אח"כ. מה שקרה הוא כנראה רצה לחסוך בזמן ופירק את העמודים וגם את הברגים, יש תמונה, זה נשאר על חוטים. לפי מה שהבנתי כשה נשאר על החוטים, זה התנדנד ולקח אותו החוצה. כל הגשר פשוט התנדנד ומשך אותו החוצה. לא הייתי שם אך לפי מיטב הבנתי זה מה שקרה" (פרו' עמ' 50, ש' 28 - עמ' 51, ש' 15).

כשעומת הנאשם בחקירתו הנגדית עם סברת המאשימה, כי אם אמר לצוותו שבכוונתו לפרק את הכננת, אזי הגיוני שאחד מהם יחל במלאכה, אמר:

"לי זה לא נשמע הגיוני. לא." (פרו' עמ' 56, ש' 32).

בהמשך הוסיף:

"ת. אני מסכם שבסוף היום נפרק את הכננת. הכננת משמשת אותנו תמיד לקחת דברים ולהעלות דברים. בשיפוצים לפעמים נזכרים במשהו, ולכן משאירים לסוף. אני לא צריך לתת להם סיבות למה אני מתכנן. רק כשאני רואה שבטוח בטוח אין צורך בכננת אני מפרק אותה. בזמן שיצאתי לא נתתי הנחיות לפרק את הכננת, ובטוח לא ביקשתי שיפרק אותה ובטוח שלא ידעתי שיפרק אותה" (פרו' עמ' 57, ש' 4-1).

כך אמר עדנאן בהודעתו ת/7:

"ש. מה הסיבה לתאונה לפי דעתך?

ת. הוא ניסה להרים משהו שלא יכול להרים לבד, רק בגלל זה. אני אומר לך שאני הלכתי להתפלל אולי חמש דקות, אולי פחות.

ש. אמרת קודם שכדי להרים את הגשר צריך 4, 5 אנשים?

ת. כן, אבל הוא [המנוח] מיהר, ולא חשב יותר מדי" (ש' 30-26).

בעדותו אמר עדנאן כך:

"ת. זו הייתה עבודה סופית. אני עבדתי קצת על הצבע, עבודות גמר ודורון הלך לבניין אחר. הבחור שמת הוא פירק את הריצוף. עשינו את כל הריצוף ומה שנשאר זה מתחת לכננת. בבוקר היה אינסטלטור שעבד על הצינורות ואז הלך. היה עוד מישהו שעבד בצבע והלך לבד. אני עבדתי בחדר לבדי על צבע. המנוח הוא שעבד בקבלנות הוא פירק את הבלטות הישנות וזרק למכולה לזבל. כל הבית פורק מהריצוף חוץ מהריצוף מתחת לכננת. הכננת הזאת צריכים 4 אנשים. הוא מיהר בעבודת הקבלנות והוא פירק את הברגים של המנוף. הברגים עשו את החיזוק עם התקרה עם הג'קים. הוא פירק את המשקל של המנוף פירק את הברגים ונותר חוט. הקבלן הלך לעשר דקות לעניין אחר, ובגלל שעאטף מיהר לעבוד, פירק את הכננת לבדו" (פרו' עמ' 23, ש' 8-1).

"ש. באותו בוקר, הייתם לקראת סיום העבודות. מה אמר לכם דורון?

ת. בסוף העבודה, בגמר עבודה אנו מתכוונים לסיום הריצוף.

ש. מה דורון אמר לכם?

ת. אמר לנו לעשות רובה ותיקוני צבע וזה מה שעשינו.

ש. אני רוצה להזכיר לך שההודעה נמצאת לפני השופט. מה הוא אמר לכם בנוגע למנוף?

ת. לא אמר לנו כלום לגבי המנוף.

ש. לא אמר כלום?

ת. לא דיבר על המנוף. לא היו מספיק פועלים בדירה כדי לפרק את המנוף.

ש. שאלתי בכלליות מה אמר לכם לעשות?

ת. אמר שהוא הולך וכשיחזור בכוונתו לפרק את הכננת.

ש. אמרת שעאטף מיהר כי עבד בקבלנות?

ת. הוא עבד בקבלנות לגבי הריצוף. המשמעות שזה לא יומית לגבי ביצוע העבודה.

ש. למה זה חשוב שהוא מיהר?

ת. ככל שאתה ממחר אתה מגדיל את הרווח" (שם, ש' 18-31).

המאשימה לא הביאה כל עדות לסתור את הדברים האמורים, המבוססים על שהותו של עדנאן בדירה בזמת אמת, בעת קרות התאונה, ועל התנהלותו של הנאשם לפני, תוך כדי, ולאחר התאונה.

אין כל סיבה להטיל דופי באמינות הדברים, שכן אין מחלוקת כי אין בעברו של הנאשם כמעבד תאונות או בעיות בטיחות, ואין גם מחלוקת, שהוא בעל ניסיון רב שנים, וכי שני עובדיו-המנוח ועדנאן, שבידל לחיים ארוכים וטובים - עבדו עמו לאורך שנים ללא בעיות מיוחדות. לא רק זאת, אלא שעדנאן ממשיך לעבוד עמו היום. לא רק זאת, אלא שלא נסתרה טענת הסיגור, כי עדנאן והמנוח הם קרובי משפחה, כך שלכאורה, היה לעדנאן אינטרס שלא להעיד לטובת הנאשם בשל קרבה משפחתית זו. לטעמי, העובדה שעדנאן ממשיך לעבוד עם הנאשם גם לאחר האירוע, מלמדת על מידת האמון שקיימת בין השניים. בנוסף, העובדה שהנאשם ועובדיו עבדו לאורך שנים יחד, מלמדת על יחסי אמון מקצועיים ביניהם, ועל יכולת לסמוך זה על זה. אילו המנוח היה אדם נמהר, אין ספק שהנאשם לא היה ממשיך להעסיקו. בכל חומר הראיות לא נתקלתי ולו במילה רעה אחת על תפקודו של המנוח. מכאן, שבהחלט הגיוני שהנאשם לא אמר היה לצפות מן המנוח להתנהגות כה חסרת אחריות, שבסופו של יום, הביאה למותו שלו.

מכל האמור עולה, כי למנוח היה אינטרס למהר בקידום העבודה, למרות שלא נתבקש לעשות זאת, וצריך היה להימנע מכך, כשבכל המקרים הקודמים שבהם הורכבה ופורקה הכננת, היו מעורבים במלאכה מספר אנשים. מכאן שהתנהגותו של המנוח, למרבה הצער, הייתה בלתי מקצועית ובלתי אחראית.

בהקשר זה היפנתה ב"כ המאשימה לכך, שרשלנותו של קורבן, אינה יכולה לפטור מאחריות פלילית את המזיק ע"פ סעיף 309(5) לחוק, ולפיו:

"בכל אחד מן המקרים המנויים להלן יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היו הגורם התכופ ולא היו הגורם היחיד למותו של האחר:

...

(5) מעשהו או מחדלו לא היה גורם מוות, אילולא נצטרף עמו מעשה או מחדל של האדם שנהרג או של אדם אחר".

אלא שבענייננו, מקובלת עלי טענת ההגנה, כי הקשר הסיבתי נותק בשל קיומו של "גורם זר מתערב".

בהקשר זה מציין קדמי בספרו כך:

"מבחנו של 'הגורם הזר' הינו מבחן 'הצפיות הסבירה': רק גורם אשר אדם סביר לא 'יכול' ולא 'צריך' לצפותו (ועל כן, להביאו בין שיקוליו) - יהיה גורם 'זר' שבכוחו לנתק את הקשר הסיבתי המשפטי בין התנהגותו הראשונית של העבריין לבין התוצאה" (קדמי, עמ' 1217).

יישום האמור בענייננו מלמד, כי דפוסי העבודה של הנאשם עם עובדיו לאורך שנים, בכל האמור לפירוק והרכבת הכננת היו כאלה, שהם (הנאשם ועובדיו) ידעו שביצוע הפעולות האמורות מתבצעות בצוותא ובזמנית, בשל מורכבות הפעולה ומשקל הציוד. ר' בהקשר זה עדותו של הנאשם, עמ' 50 ש' 21-24 וכן את דברי עדנאן בעדותו, עמ' 24, ש' 7-9, וכן עמ' 25, ש' 19-29).

לטעמי, ייחוס של צפיות של תאונה קטלנית בנסיבות אלה, הוא מתיחה מעבר לסביר, של מושג הציפיה הסבירה ושל מושג האחריות. כפי שצינתי לעיל, ניסיון העבודה המשותף של הנאשם עם המנוח ועדנאן, לא יכול היה לבסס "ציפיה סבירה" לאירוע קיצוני שכזה, שאחרת, ספק בעיניי אם היה הנאשם ממשיך להעסיק עובד שנתפס על-ידו כנמהר ומסוכן.

בשל כל אלה, ניתן להסיק ולקבוע, כי התנהגותו של המנוח מגיעה כדי "גורם זר מתערב", המנתק את הקשר הסיבתי בין התנהגות הנאשם לבין האירוע שהוביל למותו של המנוח.

מהעדויות שעלו לפניי עולה, כי המנוח ידע, או צריך היה לדעת, על סמך ניסיון העבר המשותף לכלל צוותו של הנאשם, שאין לפעול בכל הנוגע לפירוק והרכבת הכננת לבד ובאופן עצמאי, וכי עבודות אלו צריכות להתבצע בזמנית ע"י מספר אנשים. עוד עולה מהעדויות שהונחו לפניי, ואף מצילומי מז"פ של זירת האירוע, כי בפועל הכננת נותרה בדירה יחד עם סל ההרמה (תמונה 22 בת/4). מסקנתו של שרון, כי הכננת עצמה נפלה יחד עם המנוח מחוץ לדירה, בלתי מבוססת בעליל, שכן שרון הודה כי כלל לא היה בדירה, והוא לא יכול היה לסתור את ממצאי מז"פ כעולה מהדו"ח ת/4. מעבר לכך, עדנאן בחקירתו אמר כי "הגשר ברזל גם נפל אתו למטה" (ת/7, ש' 19), ואכן, צילומי הזירה מלמדים כי במכולה אליה נפל המנוח, נמצאו חלקי ברזל, ולא מנוע הכננת או הסל (ת/4, צילום 25).

לכן, מוצדקת בעיניי מסקנת המומחה מטעם ההגנה, כי משלא ניתנה הנחיה לפרק את הכננת והמנוח פעל על דעת עצמו, אין רלבנטיות למתן או לאי-מתן הדרכה בהקשר זה, כפי שאין רלבנטיות לבדיקת הכננת ע"י מי שהורשה לכך. שכן, בסופו של יום, התאונה לא אירעה כתוצאה מהפעלה לקויה של הכננת, אלא כתוצאה מפירוק חלקי העיגון שלה ע"י המנוח שפעל בניגוד להנחיות ובאופן עצמאי (עמ' 13-15 לחוות דעת המומחה).

מחדלי חקירה

בתיק זה נוהלה חקירה רשלנית. טיב השאלות שנשאלו הנאשם ועדנאן מעיד על חוסר ידע מקצועי וחוסר הבנת החומר הרלבנטי. אינני בא בטרוניות למשטרה, אלא למשרד העבודה והרווחה. לא ייתכן שבחקירת מקרה מוות בעבודה, לא יהיה מעורב באופן פעיל חוקר מטעם משרד העבודה. טענתו של שרון, כי רק "בדק" איננה טענה ראויה. כך גם אופן עריכת דו"ח הבירור ת/8, שהיה לקוני, רצוף אי-דיוקים, וספק אם שיקף את הדברים לאשורם. בנוסף התברר, כי שרון כלל לא היה בתוך הדירה עצמה (פר' עמ' 36, ש' 1), ומסקנותיו הן מכלי שני. על כן לא ברור על סמך מה הגיע למסקנותיו, שבאו לידי ביטוי בדו"ח הבירור ובעדותו לפניי. מעבר לכך התברר, כי שרון לא חתם על הדו"ח, אלא אדם אחר חתם עליו בשמו (פר' עמ' 35, ש' 8-9). כמו כן לא נשמרו תיק העבודה או הטיטות שקדמו לדו"ח מזמן אמת (שם, ש' 14-16). כל אלו מחייבים מתן משקל מינימלי לדבריו של שרון ולממצאי בדיקתו. הדבר חורה במיוחד, כשמדובר בחקירה כה רגישה, הנוגעת למותו של אדם, ולהחשדתו של אדם בעבירה פלילית של גרימת מוות, כשלרוב מדובר בנסיבות אלו, בחשוד שלא צפוי שיהיה לו רקע פלילי. הן החשוד, והן הקורבן, זכאים לחקירה פלילית מקצועית, יסודית ומהימנה, שתאפשר ירידה לחקר האמת.

הערה לסיום

נושא תאונות עבודה הוא נושא כאוב וקשה, שנזקיו לחיי אדם ולאיכות חיי אדם הם קשים ביותר, שכן לרוב הם אינם מסתכמים בנפגעים עצמם, אלא במשפחותיהם, שבבת אחת שוקעות לייאוש, קושי ומחסור, עד הגעה לפת-לחם ממש. בשל כך, ובשל היקף התופעה ההולך וגדל, גברה המודעות הציבורית והתקשורתית לתופעה זו. למרות כל זאת, התחושה היא, ש"המכה האחת-עשרה" הזו, של תאונות עבודה, במיוחד בתחום הבניה, אינה שוככת, אלא דווקא מתגברת. מדו"ח תאונות עבודה ותחלואה תעסוקתית - תמונת מצב 2013 - 2017 המפורסם באתר משרד העבודה והרווחה עולה, [1] כי בין השנים 2013 ל-2016, נפגעו למעלה מ-45,000 עובדים במהלך עבודתם, ובין השנים 2013 ל-2017 נהרגו 75 עובדים, 30 מהם בענף הבניה בלבד. מדובר בנתונים מבהילים וקשים, כשהרושם מהשנים שלאחר 2017 הוא, כי תופעה זו נמצאת במגמת הסלמה. אני מצוין כל זאת על-מנת להדגיש את חומרת התופעה, כשלדבר משמעות יתרה, שעה שמהתיק שהתנהל לפניי עלתה תמונה מצערת ומעוררת דאגה, של חוסר מקצועיות בולט באופן ניהול חקירות של תאונות עבודה. כך גם עלתה תמונה של חוסר בהירות, חסרים בחקיקה, וחקיקה מסובכת ולא ברורה, הנוגעת לאסדרת תחום זה של בטיחות בעבודה. מצב זה אינו משביע רצון, ואינו עולה בקנה אחד עם ההצהרות המוצדקות של נבחרי הציבור, כי יש להעלות נושא זה של בטיחות וגיהות בעבודה למקום מרכזי בסדר היום הציבורי והפוליטי. קשה לבוא בטרוניות לחוקרים, הן במשטרה והן במשרד העבודה והרווחה, כאשר עולות תלונות חוזרות ונשנות על היעדר תקצוב, היעדר כוח אדם והיעדר הכשרה מתאימה. מן הראוי שתחום זה יזכה לתשומת לב שלטונית וציבורית רבה יותר, לא רק בהקשר של שיח, אלא בעיקר בהקשר של מעשה. ויפה שעה אחת קודם.

סוף דבר

נוכח כל האמור, אנו מורה על זיכוי המוחלט של הנאשם מן המיוחס לו, שכן לא עלה בידי המאשימה להוכיח את רכיבי עבירת הרשלנות.

זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, כ"ז תמוז תש"פ, 19 יולי 2020, במעמד הצדדים.

[1] אתר משרד העבודה והרווחה:

<https://employment.molsa.gov.il/Employment/SafetyAndHealth/ResearchAndProjects/Reports/Reports/OccupationalSafetyReport2013-2017.pdf>